

A Mátra Múzeum táj kutatási programjáról

VARGA András

Mátra Múzeum, Gyöngyös

ABSTRACT: (Über das Program der Landschaftsforschung des Mátra Museums.)
- Im Jahre 1976 wurde durch das Mátra Museum eine weitausgedehnte Erforschung der charakteristischen Landschaft - unter dem Titel "Gesicht der Natur im Nordungarischen Mittelgebirge" - organisiert. Es wird ein kurzer Überblick über die Organisation dieser Forschungen gegeben; ausserdem werden die Hauptthemen aufgezählt, an deren Bearbeitung 34 Forscher teilnehmen.

A hazai természettudományi muzeológiában az utóbbi időkben érdekes fejlődési folyamatnak vagyunk tanúi: a szakma országos intézménye, a Természettudományi Múzeum és a vidéki szakrészlegek között bizonyos fajta munkamegosztás körvonalai bontakoznak ki. Még korábban az országos intézménynek szükségszerűen az ország teljes területére terjedően kellett terveznie hazai témájú feladatait, ez a helyzet változóban van. Az elmúlt másfél évtizedben ugyanis több szakmai részleg megerősödésével megélnékült a vidéki szakmai tevékenység, ez s a tárgyi és személyi feltételek javulása magával hozta azt a lehetőséget, hogy a számukra kijelölt területen a kutatás szervezőivé váljanak.

A Természettudományi Múzeum ma - területi értelemben - a hazai kutatási feladatok közül a kiemelt jelentőségű természetvédelmi objektumok vizsgálatát szerepelteti terveiben, a szakág erősebb vidéki részlegei pedig sorra hirdetik meg egy-egy földrajzi egység - táj - kutatására vonatkozó programjukat. Elsőnek az 1960-as években a veszprémi Bakonyi Múzeum Természettudományi Osztálya (= ma Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc) szervezte meg táj kutatási programját "A Bakony természeti képe" címmel. Ennek sikere ösztönözte több a pécsi Janus Pannonius Múzeum Természettudományi Osztályát a Dél-Baranya területére, a szombathelyi Savaria Múzeum Természettudományi Osztályát az Alpok-alja területére vonatkozó hasonló munkálat meghirdetésére.

A Mátra Múzeumban 1976-ban értek meg a feltételek a komplex kutatási program tervbe iktatására. Ez év október hó 28-án ült össze az az értekezlet, amely megtárgyalta "Az Északi Középhegység természeti képe" című téma célkitűzéseit, végrehajtásának indokait és módszerét.

Az értekezleten 10 intézmény 24 képviselője és három magánkutató jelent meg. Az elgondolás körvonalaait felvázoló előadást KOVÁCS István főigazgató-helyettes, vezető szakfelügyelő (Természettudományi Múzeum) és PÓCS Tamás tanszékvezető tanár (Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger) tartotta. Előadásait a résztvevők 15 felszólalása követte; valamennyi felszólaló időszerűen, tudományos és ismeretterjesztési szempontból egyaránt hasznosnak ítélte a vállalkozás megindítását és bejelentette csatlakozását a programhoz. Többen a kivitelezés módszerére vonatkozó javaslatot is tettek.

Az értekezlet egyhangú állásfoglalása alapján a kutatási program megindítását a Mátra Múzeum felvette távlati tervébe; a megyei felügyeleti szervek ezt az elhatározást jóváhagyták.

A munkálat 1977 tavaszával indult meg s még ebben az évben 34 kutató a következő témákban kezdte meg gyűjtő és feldolgozó tevékenységét:

A. DÓZSA-FARKAS Klára (Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állatrendszertani és Ökológiai Tanszéke, Budapest): A Szendehely-katalinpusztai mintaterület Enchitreaeidae faunája. - Sztruktúrcönológiai és produktóbiológiai vizsgálatok.

AMBRUS Béla (Természettudományi Múzeum, Budapest): Gubacs-okozó izeltlábú- és gomba-fajok a Mátra-hegységben és környékén.

- BÁBA Károly (Tanárképző Főiskola, Szeged): A Mátra Múzeum gerinctelen gyűjteményeinek gyarapítása.
- CZÁJLIK Péter (Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, Budapest): A császármadár elterjedése és ökológiai viszonyai az Északi Középhegységben.
- ESZTERGÁLYOS Lajos (Természettudományi Múzeum, Budapest): A Mátra Múzeum gerinces gyűjteményeinek gyarapítása.
- FAZEKAS Imre (magánkutató, Komló): A Mátra-hegység Lepidoptera faunája. - Eupithecini.
- JABLONKAY József (Mátra Múzeum, Gyöngyös): A Mátra-hegység Lepidoptera faunája.
- JÁMBOR Ottó (Mezőgazdasági Főiskola, Gyöngyös): A Mátra-hegység felszíni vizeinek eutrofizálódása.
- KEVE András (Természettudományi Múzeum, Budapest): A Mátra-hegység madárfaunája.
- KISS Ottó (Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger): Trichoptera faunisztikai és ökológiai vizsgálatok az Északi Középhegységben.
- P. KOMÁROMI Zsuzsanna (Természettudományi Múzeum, Budapest): Kvalitatív és kvantitatív talaj-algológiai vizsgálatok az Északi Középhegységben.
- KOVÁCS Margit (Magyar Tudományos Akadémia Botanikai Kutató Intézete, Vácrátót): Növényföldrajzi vizsgálatok a Mátra- és a Cserhát-hegység területén.
- KROLOPP Endre (Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest): A Mátra- és a Cserhát-hegység pleisztocén Mollusca faunája.
- LOKSA Imre (Eötvös Loránd Tudományegyetem Állattrendszertani és Ökológiai Tanszéke, Budapest): Rovar ökofaunisztikai és ökológiai kutatások a Cserhát- és a Karancs-Medves-hegységben.
- MAHUNKA Sándor (Természettudományi Múzeum, Budapest): A Cserhát-hegység talajlakó és paraziták atkái.
- MERÉNYI László (magánkutató, Salgótarján): Malakológiai vizsgálatok a Cserhát- és a Karancs-Medves-hegységben.
- ORBÁN Sándor (Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger): A Mátra-hegység és a Tarna-vidék mohafldrója.
- PAPP Jenő (Természettudományi Múzeum, Budapest): A Mátra- és a Cserhát-hegység Hymenoptera faunája. - Braconidae.
- P. VERSEGHY Klára (Természettudományi Múzeum, Budapest): Zuzmó florisztikai és ökológiai kutatások a Cserhát-hegységben.
- PODANI János (Magyar Tudományos Akadémia Botanikai Kutató Intézete, Vácrátót): Malakológiai kutatások a Mátra- és a Cserhát-hegységben.
- PODLUSSÁNY Attila (magánkutató, Budapest): Az Északi Középhegység Coleoptera faunája. - Apionidae.
- RÁCZ István (Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc): A Mátra Múzeum Orthoptera gyűjteményének gyarapítása.

- RETEZÁR Imre (magánkutató, Budapest): A Cserhát-hegység Coleoptera faunája. - Carabidae.
- SOLTI Béla (Mátra Múzeum, Gyöngyös): A Mátra-hegység madárfaunája. VARGA András-sal közösen: A Mátra-hegység kétéltű faunája, és Az Északi Középhegység állattani bibliográfiája.
- STEINMANN Henrik (Természettudományi Múzeum, Budapest): Rovartani Kutatások az Északi Középhegységben. - Odonata, Neuroptera, Dermaptera.
- SUBA János (Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger): A Mátra-hegység cseres-tölgyes társulásainak vizsgálata.
- SZABÓ J. Barna (Semmelweis Orvostudományi Egyetem Közegészségügyi-Járványügyi Tanszéke, Budapest): Rovartani Kutatások a Mátra- és a Bükk-hegységben. - Proctotrupoidea.
- SZALAI Ferenc (magánkutató, Gyöngyöshalász): Gyöngyöshalász és környéke madárfaunája.
- TAPFER Dezső (Semmelweis Orvostudományi Egyetem Közegészségügyi-Járványügyi Tanszéke, Budapest): A Cserhát-hegység madárfaunája.
- TÓTH László (Természettudományi Múzeum, Budapest): Az Északi Középhegység Coleoptera faunája. - Staphilinidae.
- TÓTH Sándor (Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc): A Mátra- és a Cserhát-hegység Diptera faunája.
- ÚJHELYI Sándor (magánkutató, Budapest): Rovartani kutatások az Északi Középhegységben. - Plecoptera, Ephemeroptera, Odonata, Trichoptera, Neuroptera.
- VARGA András (Mátra Múzeum, Gyöngyös): A Mátra- és a Karancs-Medves-hegység malakológiai kutatása. SOLTI Bélával közösen: A Mátra-hegység kétéltű faunája, és Az Északi Középhegység állattani bibliográfiája.
- ZICSI András (Eötvös Loránd Tudományegyetem Állattrendszertani és Ökológiai Tanszéke, Budapest): A Szendehely-katalinpusztai mintaterület Lumbricidae faunája. - Strukturökológiai és produkciósbiológiai vizsgálatok.

A kutatócsoport tagjai számos felderítő és megfigyelő utat tettek a területen, intenzív tárgyi- és adatgyűjtő munkát folytattak. A tárgyi gyűjtések eredményeképpen jelentősen gyarapodott elsősorban a Múzeum gerinctelen gyűjteménye; ennek értéke azzal is emelkedett, hogy a kutatók az általuk gyűjtött anyag meghatározása mellett a korábbi gyűjtésekből származó anyag feldolgozására, értékelésére is gondot fordítottak. Az elvárásnak megfelelően már eddig is több eddig ki nem mutatott faj került elő a területről, s közöttük akad olyan is, amely a tudomány számára is újnak bizonyult. A feldolgozó munka eredményeképpen megindult a publikációs tevékenység is; az elkészült dolgozatok közlését a Múzeum folyóirata már előző számában megkezdte.

Érkezett: 1978. VIII. 15.

VARGA András
H-3200 Gyöngyös
Mátra Múzeum